

Słowo od nowego redaktora naczelnego



Szanowni Czytelnicy, Autorzy i Przyjaciele *Przeglądu Geologicznego*, mianowanie na stanowisko redaktora naczelnego skłoniło mnie i zespół redaktorów czasopisma do zastanowienia się nad jego przyszłym kształtem. Niewątpliwą wartością *Przeglądu Geologicznego* jest jego wieloletnia historia, za którą chcę podziękować poprzednikom, Redaktorom, a zwłaszcza Autorom i Czytelnikom *Przeglądu...*, dzięki którym widzę sens kontynuacji tego przedsięwzięcia. W ostatnich latach polski naukowy rynek wydawniczy został przeobrażony kategoryzacją czasopism i instytucji, która sprawiła, że Autorzy coraz staranniej dobierają miejsca publikacji swoich badań, wybierając międzynarodowe czasopisma w języku angielskim. Jest to ze wszech miar racjonalne i sprzyja podniesieniu poziomu publikacji naukowych. W tym kontekście publikacje w polskojęzycznym *Przeglądzie Geologicznym* nie przyciągają autorów liczbą przyznawanych punktów. Toteż *Przeglądu...* nie postrzegam jako czasopismo konkurujące na rynku punktowanych wydawnictw naukowych. Wyjątkowa pozycja naszego miesięcznika wynika z zapotrzebowania na ogólnopolski periodyk geologiczny w rodzimym języku, a jego nadrzędną rolą powinno być integrowanie geologicznych środowisk akademickich, przemysłowych i administracji poprzez przepływ informacji pomiędzy nimi. Chciałbym zatem, aby *Przegląd...* był emanacją aktywnego środowiska geologicznego i przemawiał do miłośników geologii bez względu na afiliację i zajmowane stanowiska.

Jako Redakcja *Przeglądu Geologicznego* chcielibyśmy nakreślić preferencje dotyczące formuły periodyku na najbliższe lata. Pragniemy, aby było to czasopismo informacyjne i opiniotwórcze, budujące prestiż publikacji na możliwości skomunikowania się w poprzek barier środo-

wiskowych. W związku z szerokim i różnorodnym kręgiem Czytelników, wykraczającym poza grupy ekspertów w danych dziedzinach, artykuły w *Przeglądzie Geologicznym* powinny mieć charakter popularyzatorski. Dlatego chcielibyśmy zaproponować nieco swobodniejszą formę artykułów naukowych, które obok treściwej prezentacji wyników badań mogłyby pokazywać ich krajowy i światowy, jak również społeczny kontekst. Poza prezentacją wyników badań liczymy na żywą wymianę poglądów na tematy ważne i ciekawe. *Przegląd...* jest umieszczony w strukturze państwowej służby geologicznej, której zadaniem jest aplikacja osiągnięć nauki do rozwiązywania problemów istotnych dla kraju – a problemy te narastają lawinowo ze względu na zachodzące zmiany technologiczne i cywilizacyjne w otoczeniu nauk o Ziemi. W *Przeglądzie...* chcielibyśmy nie tylko obserwować i komentować te zmiany, lecz razem z Państwem uczestniczyć w ich kształtowaniu. Zawsze jednak będzie w nim miejsce na odkrycia czystej nauki, ponieważ uważamy, że ciekawość spraw ziemskich jest najsilniejszym spoiwem, łączącym Autorów i Czytelników *Przeglądu Geologicznego*.

W niniejszym zeszycie zamieszczamy wytyczne, jakimi chcielibyśmy się kierować w kreowaniu nieco odnowionego oblicza czasopisma. Redakcja nie zatrudnia profesjonalnych autorów tekstów, w związku z tym powodzenie proponowanych zmian będzie zależeć głównie od Państwa. Dlatego Autorom i Czytelnikom *Przeglądu...* życzymy w 2024 r. nadziei i entuzjazmu – przydatnych do zrealizowania naszego geologicznego czasopisma. A łamy *Przeglądu Geologicznego* będą jak zawsze do Państwa dyspozycji.

Marek Jarosiński
Redaktor Naczelny *Przeglądu Geologicznego*
wraz z zespołem redakcyjnym

Preferowana formuła *Przeglądu Geologicznego*

Przedstawiamy naszą redakcyjną wizję czasopisma, do kształtowania której zapraszamy również Państwa.

Dobre pomysły prosimy przysyłać na adres:

✉ przeglاد.geologiczny@pgi.gov.pl

Artykuły naukowe

W aspekcie publikacji naukowych nie chcemy konkurować z czasopismami specjalistycznymi, dlatego proponujemy nieco rozluźnioną formułę artykułów naukowych i nadanie im charakteru popularyzatorskiego.

❑ Oryginalne artykuły naukowe powinny być treściwe (preferowane będą do 10 stron druku). Nie muszą mieć obowiązkowej struktury publikacji naukowej – typowej dla wyspecjalizowanych czasopism. Tytuły rozdziałów powinny przyciągać uwagę i eksponować najważniejszą dla czytelnika treść. Preferowane będą artykuły omawiające istotne wyniki badań bez nadmiernych detali metodycznych i analitycznych. Namawialibyśmy do eksponowania krajowego i światowego kontekstu badań oraz ich poten-

cjału aplikacyjnego. Artykuły w tej formie mogą być pretekstem do zaprezentowania walorów zaplecza badawczego i potencjału zespołów, oczywiście pozbawione autoreklamy. Ilustracje poza meritum mogą pokazywać również kontekst terenowy lub laboratoryjny prowadzonych badań. Taki rodzaj publikacji popularyzatorskiej w języku polskim nie będzie kolidował z możliwością zaprezentowania wyników badań w specjalistycznych czasopismach.

❑ Oczekujemy autorskich streszczeń popularyzujących wyniki specjalistycznych publikacji, a najchętniej odnoszących się do cyklu publikacji składających się na spójne odkrycie naukowe. Byłoby to unikalne forum do informowania społeczności geologicznej, w jakim kierunku zmierzają Państwa badania i co wnoszą do nauki. Podobnie jak w poprzednim punkcie, sugerujemy potrzebę zaprezentowania szerszego kontekstu takich badań. Uważamy, że przeglądy takie nie muszą dotyczyć tylko najbardziej aktualnych publikacji, ale ważne jest, aby ich wyniki zachowywały aktualność. Jest zrozumiałe, że w takich przypadkach nie będziemy wymagać, aby publikacja była

oryginalnym, niepublikowanym utworem, a wręcz przeciwnie – im więcej składa się na nią publikacji, tym lepiej.

□ Na tej samej zasadzie chcemy publikować streszczenia zrealizowanych lub zaawansowanych projektów badawczych. Publikacje podsumowujące projekty dają szansę na spopularyzowanie aktualnych działań zespołów i na przedstawienie kontekstu badań. Ważne, aby raporty były żywymi opowieściami o projektach, pokazującymi nie tylko sukcesy, ale również problemy związane z ich realizacją. Zamieszczenie streszczenia projektu powinno być standardem, o który będziemy zabiegać w służbie geologicznej, a autorów z innych instytucji możemy jedynie namawiać do przyjęcia takiej praktyki. Podkreślamy, że przedstawienie ogólnych wniosków z projektu nie powinno wpływać na plany publikacyjne w czasopiśmie specjalistycznych.

Aktualności geologiczne

Poza publikowaniem artykułów popularyzujących wyniki badań w dalszym ciągu będziemy chcieli systematycznie informować o aktualnych planach administracji, o wydobywaniu surowców naturalnych, o zdarzeniach geodynamicznych i aktywności geologów. Zdajemy sobie sprawę, że konkurowanie miesięcznika z innymi nośnikami aktualności jest obecnie trudne, toteż skupimy się przede wszystkim na informacjach niosących treść ponadczasową, czyli pogłębioną interpretację, obserwację trendów itp.

- W dziale administracyjnym, będziemy otwarci na prezentowanie propozycji legislacyjnych rządu i komentarze środowisk przemysłowych i naukowych dotyczące bieżących aspektów polityki państwa (np. polityki koncesyjnej, udostępniania danych, miejsca geologii w resortach). Otwarci będziemy również na problemy geologów samorządowych.
- Dotychczasową systematyczną publikację *Aktualności ropy naftowej i gazu ziemnego* chcielibyśmy rozwinąć do bardziej zgeneralizowanej postaci *Aktualności złożowych*, obejmujących zwłaszcza złoża deficytowe i krytyczne.
- Odnosnie dynamiki Ziemi pragniemy zaprezentować szerszy kontekst geologiczny aktualnych zjawisk geodynamicznych, takich jak osuwiska, trzęsienia ziemi, erupcje wulkaniczne i zapadliska.
- Liczymy na sprawozdania z podróży, ciekawszych wycieczek konferencyjnych, jak również inicjatyw geoturystycznych.

Forum wymiany opinii

W ramach prac Komitetu Geofizyki PAN opublikowaliśmy ostatnio w *Przeglądzie Geologicznym* tekst pt. *Badania geofizyczne w rozwiązywaniu problemów cywilizacyjnych istotnych dla Polski* (Jarosiński i in., 2023), w którym autorzy zastanowili się nad przyczynami kryzysu w naukach geologicznych i dlaczego może się on niekorzystnie odbić na modernizacji naszego kraju. Zaprezentowana tam długa lista wyzwań dla geofizyków stała się pretekstem do refleksji nad przyszłością nauk geologicznych i nad eksperckim zapleczem naszego państwa. Mamy nadzieję, że

tekst ten stanie się zarzewiem dyskusji na tematy fundamentalne dla naszego środowiska. Zatem konsekwentnie zachęcamy do eksperckich wypowiedzi na ważne i interesujące nas tematy. Głosy inicjujące i rozwijające dyskusję mogą mieć dowolną formę: komunikatu, eseju, raportu, opinii, polemiki, jak również krótkiej informacji (np. 1 strona maszynopisu). Ich wspólnym mianownikiem powinna być jedynie kompetencja autora i logiczna, ekspercka argumentacja.

Dla sprowokowania wypowiedzi, zamieszczamy przykładową listę problemów, co do których ciekawi jesteśmy różnych punktów widzenia:

- o kryzysie klimatycznym, a zwłaszcza o niepewności modeli zmian klimatycznych i porównaniach z modelami paleoklimatycznymi;
- o transformacji energetycznej w dobie ciągłego wzrostu zapotrzebowania na energię oraz niedostatku surowców kluczowych dla technologii niskoemisyjnych;
- o emisjach ukrytych w pozyskaniu surowców do rozwoju energetyki „niskoemisyjnej”;
- o przyszłości paliw kopalnych w kontekście ciągłego wzrostu popytu na nie;
- o sensowności inwestowania w głęboką geotermię w lokalizacjach o niskim strumieniu cieplnym;
- o postępach wdrażaniu „najgłębszego otworu geotermalnego na świecie”;
- o tym jak wykorzystać sytuację, w której przemysł dysponuje dużymi zasobami fragmentarycznie zinterpretowanych danych, a środowisk naukowych nie stać na ich pozyskanie;
- o roli służby geologicznej w kreowaniu relacji nauka – przemysł – administracja;
- o propozycjach zmian w zasadach udostępniania danych geologicznych, w tym geofizycznych;
- o kurczeniu się potencjału badawczego nauk geologicznych w Polsce;
- o potrzebie szerszej kooperacji pomiędzy zespołami i instytucjami o najwyższych kompetencjach w komplementarnych dziedzinach badań;
- o głębszej integracji badań geologicznych z inżynierskimi i ekonomicznymi dla optymalizacji ekonomicznej transformacji energetycznej;
- o ofercie edukacyjnej i koncepcjach praktycznego sprofilowania kursów pod kątem nowoczesnych aplikacji i atrakcyjnych perspektyw pracy dla absolwentów;
- o szkodach górniczych, w tym o tych związanych z zamykaniem kopalń;
- o wykorzystaniu zamykanych kopalń;
- o zasoleniu rzek i możliwych działaniach prewencyjnych, a pośród nich o możliwości zatłaczania wód kopalnianych do warstw solankowych;
- o zaburzeniu naturalnych stosunków wodnych przez kopalnie, w tym o skuteczności bariery w Turossowie;
- o antybiotykach w wodach pitnych...

Listę tych ważnych kwestii można by wydłużać. Mamy nadzieję, że łamy *Przeglądu*... okażą się odpowiednim forum do wyrażania Państwa opinii.

Marek Jarosiński
Redaktor Naczelny *Przeglądu Geologicznego*
wraz z zespołem redakcyjnym